مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۰، شماره ۱، فروردین ۱۴۰۲ http://rjms.iums.ac.ir

مقاله پژوهشی

ارائه مدل پیش بینی خشم میان فردی بر پایه صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان

سید فیض اله افرازی زاده: دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

حسین بقولی: استایار، گروه روان‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران، (* نویسنده مسئول) bhossein@gmail.com

حجت اله جاویدی: استایار، گروه روان‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

نادره سهرابی شگفتی: استایار، گروه روان‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: یکی از مشکلات عمده شناخته شده در دوران نوجوانی بروز هیجانات شدید است. لذا هدف این مطالعه بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی بر اساس صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان بود.

روش کار: روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۶ تا ۲۹ ساله شهر یاسوج بود که در این پژوهش ۳۸۰ نوجوان به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. به این صورت که شهر یاسوج را به ۵ منطقه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم کردیم و از این مناطق مکان‌هایی را به صورت تصادفی انتخاب و نوجوانان آن منطقه را مورد بررسی قرار دادیم ابزار پژوهش عبارتند از پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو کاستا و مک کری (۱۹۹۲)، پرسشنامه خشم چند بعدی سیگل (۱۹۸۶) و پرسشنامه بالینی چند محوری میلون مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه خشم با صفات شخصیتی نشان داد خشم با ویژگی‌های روان رنجورخویی رابطه مثبت و با ویژگی‌های شخصیتی برون گرایی، تجربه جویی، توافق‌جویی و وظیفه شناسی رابطه منفی معنادار دارد. همچنین یافته‌ها نشان داد اختلالات شخصیتی اجتنابی، افسرده، ضداجتماعی، نمایشی، وابسته، خودشیفته، دیگرآزار، وسواسی، مرزی، مضطرب، افسرده خویی، وابسته به الکل و اختلال شخصیت منفی‌گرا به صورت مثبت معناداری با برون‌ریزی خشم رابطه دارند.

نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که بین خشم میان فردی و صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد و توجه به شخصیت و صفات امری مهم در روانشناسی نوجوانان شناخته می‌شود.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

صفات شخصیت،

اختلالات شخصیت،

خشم میان فردی،

نوجوانان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۱/۲۰

شیوه استناد به این مقاله:

Afrazizadeh SF, Baghooli H, Javid H, Sohrabi Shegefti N. Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers. Razi J Med Sci. 2023;30(1): 324-334.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

Razi Journal of Medical Sciences. 2023;30(1):324-334. http://rjms.iums.ac.ir

Original Article

Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers

Seyyed Faizollah Afrazizadeh: Ph.D Student in General Psychology, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
Hossein Baghooli: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. (* Corresponding author) bhossein@gmail.com
Hojjatollah Javid: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
Nadere Sohrabi Shegefti: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Abstract

Background & Aims: Adolescence is considered a transition period from childhood to adulthood. According to the results of research related to adolescence, contrary to humanistic approaches that consider this period without tension and conflict, they consider this period as a stormy period full of chaos, tension, and stress. One of the major problems identified during adolescence is the occurrence of intense emotions. Excitement is a psychological structure that affects all aspects of human life and is affected by it. Emotions are psycho-biological, purposeful, and social phenomena, instinctive phenomena that appear in different people under appropriate conditions, are not affected by social conditions and learning, and call for appropriate physiological responses. Anger is one of the psychological-biological emotions that play an important and effective role in the lives of all human beings. Anger is an emotion that usually appears as a result of a person's reaction to the unacceptable behavior of others. In other words, anger is one of the most important and comprehensive emotions in a person's existence, and it plays a key role in providing self-esteem, physical and mental health, and protecting him during threats. Anger directs a person's energy and strength to overcome unjustified obstacles, and correct and manage them. Although anger is one of the physiological and sometimes useful emotions and is also necessary for the protection of the individual, it has a significant relationship with aggression, mental disorders, and complex physical diseases, Incorrect expression causes problems in Family, interpersonal and occupational spheres and it also leads to a negative evaluation of the individual by others, negative self-concept, and low self-confidence. Personality is the aspect of human life that allows us to predict how a person will behave in certain situations. Each person behaves specially and has unique expectations, capabilities, needs, and behavioral skills based on his personality model. Personality includes five factors neuroticism, extroversion, experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness, and each of these factors consists of a set of traits and characteristics. Personality disorders are also underlying factors of anger and aggression in teenagers. Inefficient behaviors are very different from the individual's cultural expectations and can cause major concern for the individual and others and disrupt the individual's social and professional functions. Personality disorders are disorders related to inconsistent and stable characteristics and ways of perceiving, communicating, and thinking about oneself and the world. Considering the importance of adolescence and individual, family, social, cultural, law enforcement, and psychological efforts for the protection of adolescents, as well as the importance of proper management of interpersonal anger emotions and the destructive effects of personality disorders in pushing adolescents to break norms, delinquency, law Breaking, criminality, suicide, and suicide, so the researchers investigated the relationship between the experience of interpersonal anger based on personality traits and disorders in teenagers.
Methods: The method of the current research is a correlational description. The statistical population included all teenagers aged 16 to 29 in Yasooj city, and in this research, 380

Keywords
Personality Traits, Personality Disorders, Interpersonal Anger, Teenagers

Received: 08/02/2023
Published: 09/04/2023

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

teenagers were selected and examined by cluster sampling. In this way, we divided the city of Yasooj into 5 regions, North, South, East, West, and Center, and randomly selected places from these regions and investigated the teenagers of that region and McCree (1992), Siegel's Multidimensional Anger Questionnaire (1986) and Millon's Multiaxial Clinical Questionnaire were examined.

Results: The Pearson correlation results between the experience of anger and personality traits showed that anger has a positive relationship with neuroticism traits and a significant negative relationship with the personality traits of extroversion, experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness. Also, the findings showed that avoidant personality disorders, depressed, antisocial, dramatic, dependent, narcissistic, other annoying, obsessive, borderline, anxious, depressive, alcohol dependent, and negative personality disorders are positively and significantly related to anger projection. The results of the regression analysis showed that the personality traits of neuroticism directly and the personality traits of experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness can inversely predict adolescent interpersonal anger, as well as antisocial, narcissistic, anxious, and negative personality disorders. They directly predict adolescent interpersonal anger.

Conclusion: In general, it can be concluded that there is a significant relationship between interpersonal anger and personality traits and disorders in adolescents, and paying attention to personality and traits is known to be an important issue in adolescent psychology. Among the limitations that the researchers faced in this research, it is possible to point out that this research is limited to teenagers aged 16 to 29 in Yasooj city, and the possibility of generalizing the results to teenagers of other cities and other cultures should be cautious. Another limitation of this research was the cross-sectional nature of data collection, which was collected in a limited period of time. It is suggested that in future research, longitudinal studies should be conducted in which the role of personality traits and disorders in the projection of interpersonal anger is more tangible. Also, the present study was only a field study with a questionnaire method, and despite the advantages of this method, it is possible that deviation from this method may have occurred. Therefore, it is suggested to be investigated using other evaluation methods in future research. It is also suggested that future researchers examine this research more closely with regard to the role of control variables such as education level, work experience or employment, and economic, social, and family status.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:

Afrazizadeh SF, Baghooli H, Javid H, Sohrabi Shegefti N. Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers. Razi J Med Sci. 2023;30(1): 324-334.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

مقدمه

نوجوانی به عنوان دوره گذار از کودکی بـــه بزرگسالی محسوب می‌شود. با توجه بـه نتـایج پژوهش‌های مرتبط با نوجوانی، برخلاف رویکردهای انسان‌گرا که ایـــن دوره را بدون تنش و تعارض می‌دانند، ایـــــن دوره را دوره طوفانی و پر از آشـــوب، تنش و اســـترس می‌دانند (۱). یکـــی از مشـــکلات عمده شـــناخته شـــده در دوران نوجـــوانی بروز هیجانات شدید است. هیجان سازه‌ای روانشـناختی است که بر تمام ابعاد زندگی انسـان تاثیر گـذاشـــتـه و از آن تـاثیر می پـذیرد (۲). هیجـان‌هـا پدیده‌هایی روانی-زیستی، هدفمند و اجتماعی هستند، پـدیـده‌هـایی غریزی کـه در افراد مختلف در شـــرایط مناســـب بروز می‌کنند از شـــرایط اجتماعی و یادگیری تاثیر نمی‌پذیرند و پاسخ‌های فیزیولوژیک متناسبی را فرا می‌خوانند (۳). یکی از هیجان‌های روانی- زیستی که در زندگی همه انســـان‌ها نقش مهم و مؤثری دارد، هیجان خشم است. خشم هیجانی است که معمولاً بر اثر واکنش شخص نسبت به رفتارهای غیرقابل پذیرش دیگران بروز پیدا می‌کند (۴). به عبارت دیگر خشـــم از مهمترین و جامع‌ترین هیجان‌ها در وجود آدمی اســـت و نقش کلیدی در تامین عزت نفس، سلامت جسـمی- روانی و صیانت از او در هنگام تهدید دارد. خشم، انرژی و قدرت فرد را به سـمت غلبه کردن بر موانع ناموجه، اصـلاح و مدیریت آنها هدایت می‌کند (۵). خشـم گر چه هیجان فطری و گاه مفید اسـت، اما در صورت تنظیم نامناسـب خطرهایی را برای انســـان به همراه دارد. آنچه موجب توجه پژوهشگران به رفتار پرخاشگرانه شده است اثرات نامطلوب آن بر رفتار بین فردی و نیز اثرات ناخوشایند آن بر حالات درونی و روانی فرد است (۶). خشـم خارج از کنترل و مخرب می‌تواند به مشـــکلاتی در کار، روابط خـانوادگی و روابط اجتمـاعی دامن زنـد. آثـار زیـان بـار خشـــم هم متوجه درون و هم متوجه بیرون شـــخص می‌شـــود. ناتوانی در مدیریت صـحیح خشـم، علاوه بر ناراحتی شـخصـی، اختلال در سـلامت عمومی و روابط میان فردی، ناســـازگاری و پیامدهای زیان بار رفتار پرخاشگرانه را نیز به دنبال دارد (۷). خشم ممکن است ناشـــی از عوامل درون روانی مثل عقاید و باورهای غیرمنطقی، انتظارات غیرمعقول و احســـاس ناکامی و یا ناشـــی از عوامل بیرونی همچون خیانت در امانت، مورد بی‌اعتنایی قرار گرفتن، عدم ملاحظه حال دیگران، مورد توهین و تجاوز واقع شـدن باشـد. خشـم به صـورت‌های مختلف پرخاشـــگری کلامی و غیرکلامی، خصـــومت، مخالفت، انتقاد، کنایه، رنجش، پرحرفی، دوری و کناره گیری از مسائل و افراد ابراز می‌گردد (۸). خشم ضمن فعال‌سـازی پاسـخ‌های فیزیولوژیک، تمایلات رفتاری خاصـی را نیز موجب می‌گردد. خشـم معمولاً با باورهای خود تاییدگر و دگر سـرزنشـگر همراه اسـت. خشـم هم هیجانی ارضـا کننده و هم هیجانی ویرانگر است، در این راسـتا سـامانه پاسـخ‌دهی درونی ما را فعال و ما را برای مواجهه با تهدیدهای بالقوه بیرونی آماده می‌سازد (۹). با این که خشـــم یکی از هیجان‌های فیزیولوژیک و گاه مفید است و نیز برای صیانت از فرد ضروری است، اما با پرخاشـگری، ناراحتی‌های روانی و بیماری‌های جسـمانی مشکل‌ساز رابطه معناداری دارد و ابراز نادرست آن باعث بروز مشـکلاتی در حیطه خانوادگی، بین فردی و شـغلی شـــده و نیز به ارزیابی منفی دیگران از فرد، خودپنداره منفی و اعتماد به نفس پایین منجر می‌گردد (۱۰). در بین نوجوانان، الگوهای رفتاری مربوط به خشم همچون، پرخاشـگری، برون ریزی و اختلال سـلوک بیشـترین نرخ ارجاع به حوزه‌های سـلامت روان بوده اسـت (۱۱). نتایج بسیاری از تحقیقات پیشین روانشناسی حاکی از ارتباط تنگاتنگ بین ویژگی‌های شـخصـیت با بروز خشـم بین فردی در نوجوانان است و پاره‌ای از صفات شخصیتی با ناتوانی در کنترل خشـــم و نیز اختلالات خاصـــی از شخصیت با خشم، خشونت و پرخاشگری رابطه معنادار دارند (۸، ۱۰). شخصیت عبارت از جنبه‌هایی از حیات انسان است که اجازه می‌دهد پیش‌بینی کنیم آدمی در شـرایط مشـخص چه رفتاری از خود نشـان خواهد داد. هر فرد به روش خاصـــی رفتار می‌کند و انتظارات، توانمندی، نیازها و مهارت‌های رفتاری منحصـربه‌فردی دارد که بر اساس الگوی شخصیتی اوست (۱۲). یکی از پرکاربردترین الگوهای شـــخصـــیتی در پژوهش‌های روان‌شـناختی، الگوی پنج عاملی شخصیت است برخی پژوهش گران معتقدند این الگو بهترین مفهوم‌ســـازی از شـخصـیت اسـت. شـخصـیت شـامل پنج عامل روان رنجوری، برون‌گرایی، تجربـه جویی، توافق‌جویی و وظیفه‌شـناسـی می‌باشـد که هر کدام از این عوامل از مجموعه‌ای صفات و ویژگی‌ها تشکیل شده‌اند. اختلالات

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

شخصیت نیز عوامل زمینه ساز خشم و پرخاشگری در نوجوانان است (۱۳). اختلالات شخصیت به الگوهای ملندگار ادراک، ارتباط و تفکر درباره محیط‌های فردی و بین فردی اشاره دارد. چنین الگوهایی منجر به اختلال‌های بالینی یا اختلال در عملکرد خانواگی، اجتماعی، شغلی می‌شود. اختلالات شخصیت شایع، مزمن و فراگیر هستند و میزان شیوع آنها در جامعه عمومی معمولاً بین ۱۱ تا ۹۱ درصد است (۱۴). رفتارهای ناکارامد با انتظارات فرهنگی فرد، تفاوت بسیار دارد و می‌تواند نگرانی عمده ای برای فرد و سایرین ایجاد نموده و کارکردهای اجتماعی و شغلی فرد را مختل نماید. اختلالات شخصیت، اختلالاتی مربوط به خصایص و شیوه های ناسازگار و پایدار برای ادراک، برقراری ارتباط و تفکر در مورد خود و جهان هستند (۱۵). برخی پژوهش‌ها رابطه بین پنج عامل شخصیت و میزان پرخاشگری و رفتار ضداجتماعی را مطالعه و رابطه این دو متغیر را تأیید کرده‌اند؛ در زمینه مدل پنج عاملی شخصیت تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است به عنوان مثال بر رابطه روان رنجورخویی با خصومت خشمگینانه و رابطه بین نمرات پایین وجدانی بودن و موافقت‌پذیری با رفتار ضداجتماعی اشاره نمودند (۷). رابطه مثبت ویژگی شخصیتی هیجان خواهی و خشم را نشان دادند و دریافتند هیجان خواهی، برون‌گرایی و خشم در نوجوانان بزهکار بالاتر از نوجوانان عادی است(۱۰). نظر به اهمیت دوران نوجوانی و تلاش های فردی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی، انتظامی و روانشناختی برای صیانت از نوجوانان و نیز بنا بر اهمیت مدیریت مناسب هیجانات خشم میان فردی و نیز اثرات مخرب اختلالات شخصیت در سوق دهی نوجوانان به هنجارشکنی، بزهکاری، قانون شکنی، تبهکاری، خودکشی و دگرکشی لذا هدف مطالعه بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی بر اساس صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان بود.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود که با کد اخلاق IR.IAU.A.REC.1401.012 در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارسنجان به تصویب رسید. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۶ تا ۲۹ ساله شهر یاسوج بود که در این پژوهش ۳۸۰ نوجوان به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. به این صورت که شهر یاسوج را به ۵ منطقه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم کردیم و از این مناطق مکان هایی را به صورت تصادفی انتخاب و نوجوانان آن منطقه را مورد بررسی قرار دادیم ابزار پژوهش عبارتند از:

پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو: این پرسشنامه اولین بار برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی افراد سالم ساخته شد و هنجار اصلی آن نیز بر روی نمونه‌هایی از افراد بهنجار تهیه گردید. آزمون پنج عاملی شخصیت در ایران توسط گروسی فرشی به زبان فارسی ترجمه و روی دانشجویان هنجاریابی شده است. این پرسشنامه با پنج عامل اصلی و ۳۰ رویه آن ارزیابی جامعی از شخصیت بزرگسال ارائه می‌دهد. سؤالات این مقیاس بر روی طیف لیکرت پنج‌بخشی از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌گردد و هر عامل با داشتن دوازده گویه نمره‌ای از یک تا ۶۰ در بر می گیرد. در خصوص پایایی عوامل آزمون نئو نتایج چندین مطالعه نشان می‌دهد که زیر مقیاس های این آزمون همسانی درونی خوبی دارند. گروسی فرشی به منظور ارزیابی روایی ملاکی این آزمون از محاسبه همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی و گزارش مشاهده گر استفاده نمود که ضرایب حاصل بین ۰/۴۵ تا ۰/۹۹ بوده اند. ضرایب پایایی این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷به دست آمده است. در پژوهش حاضر به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه مذکور از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که این اعتبار برای هریک از خرده مقیاس‌ها به ترتیب عبارت از ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری ۰/۹۰۵، برون‌گرایی ۰/۸۸۱، تجربه‌جویی ۰/۹۲۳، توافق‌جویی ۰/۸۷۸، باوجدان بودن ۰/۹۱۳ بود که داده‌ها حاکی از اعتبار بالای پرسشنامه است.

پ پرسشنامه خشم چند بعدی: این پرسشنامه یک آزمون ۳۰ پرسشی است در سال ۱۹۸۶ برای سنجش خشم طراحی گردید، گویه‌های آزمون پنج بعد

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

خشـــم‌انگیختگی، موقعیت‌های خشـــم برانگیز، نگرش خصـــمانه، خشـــم بیرونی و خشـــم درونی را در طیف ۵ درجه ای لیکرت از نمره ۱ کاملا نادرســـت تا نمره ۵ کاملاً درســـت را می‌ســـنجد. ویژگی های روانســـنجی مقیاس خشم چند بعدی در پژوهش های صورت گرفته در خارج از کشور تایید شده است. در فرم فارسی این مقیاس، آلفای کرونباخ پرسش‌های هر یک از زیر مقیاس در مورد یک نمونه ۱۸۰ نفری از دانشجویان از ۰/۷۳ تا ۰/۹۴ محاســبه شــد که بیانگر همســانی درونی خوب آزمون اســت. در پژوهش حاضــر آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی آزمون ۰/۸۶ به دست آمد.

سیاهه بالینی چند محوری میلون: یک مقیاس خودســنجی با ۱۷۵ گویه بلی و خیر اســت که از ۲۸ مقیاس متفاوت شامل چهارده الگوی بالینی شخصیت، ده نشانگان بالینی، و چهار مقیاس اصلاح تشکیل شده است. این آزمون بر اساس مدل آسیب‌شناسی شخصیت میلون طراحی شده است. ضرایب الفای محاسبه شده برای این پرســشــنامه بین ۰/۶۷ تا ۰/۷۹ گزارش شــده است. همچنین ضرایب همبستگی برای محاسبه پایایی به روش بازآزمایی در فاصــله ۵ تا ۱۴ روز از ۰/۸۸ تا ۰/۹۳ گزارش شــده اســت. در پژوهش حاضــر به منظور بررسی پایایی پرسشنامه مذکور از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که دامنه‌ای بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۸ را شامل می‌شود لذا داده‌ها حاکی از پایایی بالای پرسشنامه فوق اســت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضــریب همبســتگی پیرســون و رگرســیون چند متغیره اســتفاده گردید که در این راستا از نرم افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغییرهای اختلالات شــخصــیت با خشــم آورده شــده اســت. همانطور که در جدول ۱ مشــاهده می‌شــود اختلال‌های ضـد اجتماعی، افسـرده، نمایشـی، وابسـته، خودشـیفته، وسـواسـی، اسـیکزوتایپال، مرزی، اضـطراب، منفی گرا، وابســتگی به الکل رابطه مثبت معناداری در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ دارند.

در جدول ۲ با اســتفاده از رگرســیون گام به گام به

جدول ۱- مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغییر های اختلالات شخصیت با خشم

متغیر	همبستگی با خشم	میانگین	انحراف معیار
ضد اجتماعی	**۰/۲۶	۷/۰۸	۴/۱۶
اجتنابی	*۰/۱۱.	۵/۵۲	۳/۲۰
افسرده	**۰/۱۴	۶/۹۸	۴/۰۰
اسکیزوئید	۰/۰۳	۸/۲۲	۴/۵۲
نمایشی	*۰/۱۱	۹/۴۰	۴/۱۷
وابسته	*۰/۱۰	۷/۹۳	۴/۳۹
خودشیفته	**۰/۳۲.	۷/۲۰	۴/۱۸
سادیستیک	۰/۰۶	۸/۴۶	۴/۴۳
وسواسی	*۰/۱۲	۹/۱۸	۴/۲۴
افسرده اساسی	۰/۰۹	۸/۳۶	۴/۴۹
خودآزار	۰/۰۲	۵/۸۷	۳/۳۶
اسکیزوتایپال	*۰/۱۲	۵/۲۴	۳/۰۶
مرزی	*۰/۱۰	۵/۸۱	۳/۴۰
پارانوئید	۰/۰۴	۷/۴۲	۴/۲۷
اضطراب	**۰/۱۴	۵/۰۷	۲/۹۷
شبه جسمی	-۰/۰۱	۳/۹۶	۲/۳۸
دوقطبی	۰/۰۶	۵/۴۶	۳/۱۵
افسردگی خویی	**۰/۱۵	۴/۶۰	۲/۷۹
وابستگی به الکل	*۰/۱۱	۴/۰۴	۲/۳۷
وابستگی دارویی	۰/۰۴	۴/۰۸	۲/۳۹
PTSD	۰/۰۳	۳/۹۲	۲/۳۱
اختلال تفکر	۰/۰۳	۶/۰۳	۳/۴۷
منفی گرا	**۰/۱۷	۴/۸۶	۲/۹۰
اختلال هذیانی	۰/۰۷	۳/۶۹	۲/۱۶

پیش‌بینی خشم بر اساس اختلالات شخصیت پرداخته شده اســت. همانطور که در جدول ۲ مشــاهده می‌شــود متغییر خودشیفته بیشترین ضریب تعیین (۰/۱۰) را در تبیین کنترل خشــم دارد که با وارد شــدن متغییرهای ضد اجتماعی، مضطرب و منفی‌گرا این مقدار به (۰/۱۸) افزایش پیدا کرده اســت که این مقدار در ســطح خطای کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار اســت. در جدول ۳ ادامه با اســتفاده از رگرســیون گام به گام به پیش بینی خشــم بر اساس اختلالات شخصیت پرداخته شده است. همانطور که در جدول ۳ مشــاهده می‌شــود ضــریب بتای متغییر های خودشیفته، ضد اجتماعی، مضطرب و منفی‌گرا در تبیین تغییرات واریانس متغییر خشم معنادار شده است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

جدول ۲- خلاصه مدل رگرسیونی پیشبینی خشم بر اساس اختلالات شخصیت

متغیرها	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری
خودشیفته	۰/۳۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی	۰/۳۹	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب	۰/۴۱	۰/۱۷	۰/۱۷	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب+منفی گرا	۰/۴۳	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۰۱

جدول ۳- ضرایب بتای اختلالات شخصیت در تبیین تغییرات خشم

مدل		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	درجه آزادی	سطح معناداری
خودشیفته	رگرسیون	۲۲۶۷۱/۱۵	۱	۲۲۶۷۱/۱۵	۴۳/۱۲	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۹۸۷۲۵/۳۱	۳۷۸	۵۲۵/۷۲		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
خودشیفته+ضد اجتماعی	رگرسیون	۳۴۹۳۶/۱۹	۲	۱۷۴۶۸/۰۹	۳۵/۳۱	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۶۴۶۰/۲۷	۳۷۷	۴۹۴/۵۹		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب	رگرسیون	۳۸۲۷۰/۰۷	۳	۱۲۷۵۶/۶۹	۲۶/۱۹	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۳۱۲۶/۳۹	۳۷۶	۴۸۷/۰۳		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب+منفی گرا	رگرسیون	۴۱۰۲۱/۶۰	۴	۱۰۲۵۵/۴۰۱	۲۱/۳۲	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۰۳۷۴/۸۶	۳۷۵	۴۸۱/۰۰		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			

جدول ٤- مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغییر های صفات شخصیت با خشم

	خشم	میانگین	انحراف معیار
خشم	۱	۷۶/۴۱	۲۴/۱۶
روان رنجوری	۰/۷۷**	۳۳/۹۲	۱۴/۱۵
برونگرایی	-۰/۲۰**	۳۶/۰۸	۱۳/۱۹
پذیرا بودن	-۰/۱۷**	۳۵/۰۹	۱۳/۳۴
سازگار بودن	-۰/۲۷**	۳۵/۳۷	۱۲/۶۷
مسئولیت پذیری	-۰/۲۲**	۳۶/۳۳	۱۳/۳۳

در جدول ۴ مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغییر های صفات شخصیت با خشم آورده شده است و همانطور که در جدول مشاهده می‌شود خشم با متغییر روان رنجوری همبستگی مثبت و معناداری دارد ولی با متغییرهای برونگرایی، پذیرا بودن، سازگار بودن و مسئولیت‌پذیری رابطه منفی و معناداری دارد.

در ادامه با استفاده از رگرسیون گام به گام به پیش بینی خشم بر اساس صفات شخصیت پرداخته شده است. همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود متغییر روان رنجوری بیشترین ضریب تعیین (۰/۷۷) را در تبیین کنترل خشم دارد که با وارد شدن متغییرهای روان رنجوری، مسئولیت‌پذیر بودن، پذیرا بودن، سازگار بودن این مقدار به (۰/۸۰) افزایش پیدا کرده است که این مقدار در سطح خطای کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. همانطور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود ضریب بتای متغییرهای روان‌رنجوری، مسئولیت پذیر بودن، پذیرا بودن، سازگار بودن در تبیین تغییرات واریانس متغییر خشم معنادار شده است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

جدول ۵- خلاصه مدل رگرسیونی پیشبینی خشم بر اساس صفات شخصیت

ردیف	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری
روان رنجوری	۰/۷۷	۰/۵۹	۰/۵۹	۰/۰۰۱
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن	۰/۷۸	۰/۶۱	۰/۶۱	۰/۰۰۱
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن +پذیرا بودن	۰/۷۹	.۰/۶۳	.۰/۶۳	۰/۰۰۱
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن +پذیرا بودن +سازگار بودن	.۰/۸۰	۰/۶۴	۰/۶۴	۰/۰۰۱

جدول ٦- ضرایب بتای صفات شخصیت در تبیین تغییرات خشم

مدل		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
روان رنجوری	رگرسیون	۱۳۲۴۱۰/۳۰	۱	۱۳۲۴۱۰/۳۰	۵۶۲/۴۵	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۸۸۹۸۶/۱۶	۳۷۸	۲۳۵/۴۱		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن	رگرسیون	۱۳۶۷۲۲/۴۰	۲	۶۸۳۶۱/۲۰	۳۰۴/۳۶	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۸۴۶۷۴/۰۶	۳۷۷	۲۲۴/۶۰		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن +پذیرا بودن	رگرسیون	۱۳۹۹۴۸/۹۱	۳	۴۶۶۴۹/۶۴	۲۱۵/۳۵	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۸۱۴۴۷/۵۵	۳۷۶	۲۱۶/۶۱		
	کل	۲۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			
روان رنجوری +مسئولیت پذیر بودن +پذیرا بودن +سازگار بودن	رگرسیون	۱۴۱۳۴۷/۱۹	۴	۳۵۳۳۶/۷۹	۱۶۵/۵۳	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۸۰۰۴۹/۲۷	۳۷۵	۲۱۳/۴۶		
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹			

بحث

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی خشم بین فردی بر اساس ویژگی‌های شخصیت نشان داد؛ ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی به صورت مستقیم و ویژگی‌های شخصیتی تجربه‌جویی، توافق‌جویی و وظیفه شناسی به صورت معکوس می‌تواند خشم میان فردی نوجوان را پیش بینی نماید. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش آرمنتی (Armenti) و همکاران(۲۰۲۱) (۲)، کوآن (Quan) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۵) و بیلسکی (Bilsky) و همکاران (۲۰۲۰) (۴) همسو می‌باشد. پژوهشگران مختلف در پژوهش‌های گوناگون تیپ‌ها و ویژگی‌های خاص شخصیتی را مساعد یا عدم مساعد برای گرایش به رفتارهای خشونت‌آمیز پیش‌بینی کرده‌اند. ویژگی‌های شخصیتی، الگوهای همسان افراد در رفتار، احساسات و افکار و ویژگی‌های فردی هستند که موجب تمایز فرد از دیگران می‌شوند؛ این ویژگی‌ها می‌توانند سه کارکرد داشته باشند: خلاصه کردن صفات شخصیتی فرد، پیش‌بینی کردن رفتارهای آینده فرد و تبیین رفتارهایی که از فرد سر می‌زند (۹). دیدگاه صفات بر این فرض استوار است که انسان‌ها از آمادگی‌های گسترده برای انجام عمل برخوردارند و به‌روش‌های خاصی به محرک‌ها پاسخ می‌دهند. این آمادگی‌های گسترده و روش‌های خاص پاسخ‌دهی، ویژگی‌های شخصیتی هر فرد را تشکیل می‌دهند (۶). در تبیین نقش پیش‌بینی کنندگی روان‌رنجوری می‌توان اذعان نمود که مؤثرترین قلمرو مقیاس‌های شخصیت تقابل سازگاری یا ثبات عاطفی با ناسازگاری یا روان‌نژندی است (۱۵). تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت مجموعه حیطه روان‌رنجوری را تشکیل می‌دهد. هرچند روان-رنجوری چیزی بیش‌تر از آمادگی برای ناراحتی-های روان‌شناختی دارد، شاید عواطف شکننده مانع از

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

سازگاری می‌شود (۳). بدیهی است که نوجوانان با نمره بالا در روان‌رنجوری مستعد داشتن عقاید غیرمنطقی هستند و کمتر قادر به کنترل تکانه‌های خود بوده و خیلی ضعیف‌تر از دیگران با استرس کنار می‌آیند و بیشتر درگیر خشم، پرخاشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز می‌شوند. در تبیین نقش ویژگی شخصیتی توافق‌جویی در پیش بینی خشم بین فردی می‌توان اذعان نمود که توافق‌جویی بُعدی از تمایلات بین فردی است که به مهربانی، مؤدب بودن و قابل‌اعتماد بودن اشاره دارد و یک فرد با این ویژگی اساساً نوع‌دوست و سازش‌یافته است و نسبت به دیگران همدردی می‌کند و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز در مقابل، یاریگر هستند (۱۱). در مقابل فرد غیرتوافقی ستیزه‌جو، خودمدار و نسبت به دیگران شکاک و رقابت‌جو است تا همکاری کننده؛ پرواضح است نوجوانان ۲۹-۱۵ ساله‌ای که دارای ویژگی شخصیتی توافق‌جویی هستند معمولاً هدف‌های جمعی را بر هدف‌های فردی ترجیح می‌دهند؛ این نوجوانان کمتر اهل رقابت و بیشتر اهل مشارکت هستند؛ در امور مربوط به تحصیل، اشتغال و یا برنامه‌های اشتراکی معمولاً جمع‌گرا هستند و کمتر به بروز خشم و خشونت مبادرت می‌ورزند (۵). بنابراین به‌طورکلی می‌توان نتیجه گرفت که ویژگی توافق جویی میزان برون ریزی خشم میان فردی را به حداقل رسانده و حتی به پیوندجویی و نوع دوستی و مشارکت اجتماعی کمک می‌کند. در تبیین نقش پیش بینی کنندگی ویژگی‌های شخصیتی تجربه جویی می‌توان گفت تجربه جویی به میزان تجربه پذیری فرد در مقابل محرکات گفته می‌شود. افراد تجربه جو پذیرای تجارب و موقعیت‌های مختلف هستند. آنها تمایل دارند این ایده‌های جدید را بشنوند، بررسی کنند و مورد توجه قرار دهند، هر چند آنها را بپذیرند یا نپذیرند. این افراد هیجانی‌تر هستند و انواع مختلفی از هیجانات مثبت و منفی را تجربه می‌کنند و شدت تجربه این هیجانات در آنها بیشتر از سایر افراد است (۹).

نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه خشم میان فردی با اختلالات شخصیت نشان داد از بین ۲۴ مولفه مورد بررسی ۱۲ مولفه با خشم میان فردی رابطه معنادار داشت. بدین صورت که اختلالات شخصیتی اجتنابی، افسرده، ضداجتماعی، نمایشی، خودشیفته، دیگرآزار، وسواسی، مرزی، مضطرب، افسرده خویی، وابسته به الکل و منفی گرا به صورت مثبت معناداری با برون ریزی خشم رابطه دارند. در این راستا نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی خشم بین فردی بر اساس اختلالات شخصیتی مذکور نیز نشان داد اختلال شخصیت ضد اجتماعی، اختلال شخصیت خودشیفته و اختلال شخصیت مضطرب به صورت مستقیم خشم بین فردی نوجوانان را پیش بینی نمود. در تبیین معناداری رابطه مستقیم بین خشم میان فردی با اختلالات شخصیت می توان اذعان نمود که شخصیت شیوه فکر، رفتار و احساس کردن ماست که باعث تمایز ما از دیگران می‌شود. وقتی خصوصیات شخصیتی ما در روابط دیگران اختلال ایجاد کند یا موجب ناراحتی شخصی ما شود، باید به اختلال شخصیت پی برد. لذا اختلالات شخصیت الگوی مستمر هیجانات، شناخت‌ها، باورها و رفتارهایی است که برای فرد یا دیگران ناراحتی هیجانی ایجاد کرده و در کار و روابط مشکلاتی به وجود می‌آورد (۱۰).). در تبیین رابطه خشم و شخصیت اجتنابی پرواضح است که در افراد اجتنابی الگویی از بازداری اجتماعی، احساس بی کفایتی و حساسیت افراطی نسبت به انتقاددارند. نسبت به ارزیابی دیگران واکنش نشان می‌دهند (۱۰) و این حساسیت زیاد بالاخص در نوجوانان می تواند زمینه بروز خشم و رفتارهای نامتعارف در ارتباط با خانواده، دوستان و افراد جامعه را شدت بخشد. در خصوص تبیین رابطه خشم با تیپ شخصیتی افسرده، افسرده خو و افسرده اساسی قابل اذعان است که افسردگی مدل‌های مختلفی دارد در نوع خاصی که افسردگی همراه با بی‌قراری نامیده می‌شود فرد دچار خشم و پرخاشگری است؛ یعنی فرد زیاد عصبانی می‌شود و خشم خود را به به صورت شدید بروز می‌دهد. تحقیقات به طور فزاینده‌ای در تعیین ارتباط خاص خشم و عصبانیت با افسردگی نشان دهنده این ارتباط است (۱۴). در تبیین اختلال شخصیتی نمایشی قابل اذعان است که این اختلال شامل الگویی از هیجان و توجه

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

طلبی افراطی است. نوجوانان مبتلا به این اختلال معمولاً زمانی که در مرکز توجه نباشند ناراحت می‌شوند و از واکنش های هیجانی افراط آمیز برای جلب توجه استفاده می‌کنند (۱). در تبیین نقش سوء مصرف الکل در پیش بینی خشم می‌توان اذعان نمود که بالا رفتن مداوم سطح الکل خون، فرایند پردازش اطلاعات و استدلال را دچار نارسایی می‌کند و می‌تواند به تعامل‌های پرخاشگرانه‌ی بیشتر منتهی شود. پژوهش‌های زیادی در رابطه با مصرف الکل در بین مجرمان صورت گرفته است که همگی حاکی از وجود یک نوع ارتباط بین مصرف الکل و ایجاد زمینه در رفتارهای مجرمانه می‌باشد (۷). در تبیین نقش اضطراب در پیش بینی خشم می‌توان گفت افراد مبتلا به اختلال اضطرابی نگرانی‌های آشفته کننده و مدام به طور روزانه دارند. هم چنین آنها علائم فیزیکی مانند بی‌قراری، تنگی نفس، تپش قلب، درد عضلانی، تعریق و بیخوابی داشته و نسبت به آینده احساس دلشوره، تشویش و نگرانی دارند (۲). بدیهی است که نوجوانان مضطرب درباره طرد شدن، اشتباه کردن، عدم دستیابی به موفقیت، بیمار شدن، یا رها شدن نگران‌اند و نمی‌توانند روابط خوب و پایداری با افرادی دیگر داشته باشند لذا در ارتباط با دیگران و به علت رفتارهای روان‌رنجوره بیشتر از خشم و خضونت استفاده می‌نمایند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی با صفات و اختلالات شخصیت، در نوجوانان صورت پذیرفت. نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه خشم میان‌فردی با ویژگی‌های شخصیتی پنج عاملی نئو نشان داد خشم میان فردی با ویژگی‌های روان‌رنجورخویی رابطه مثبت معنادار دارد؛ این یافته بدین معناست که افراد مضطرب، افسرده، تکانشی و زودرنج گرایش بیشتری به بروز خشم دارند. همچنین یافته‌ها نشان داد خشم میان فردی با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، تجربه‌جویی، توافق‌جویی و وظیفه شناسی رابطه منفی معنادار دارد؛ این بدین معناست که افراد صمیمی، معاشرتی، مردم دوست، اعتماد کننده، هیجان‌جوی مثبت، دلرحم، متواضع، همدل، همراه، نوع دوست، باوجدان، منظم، شایسته و مطمئن به نفس گرایش کمتری نسبت به بروز رفتارهای مبتنی بر خشم و خشونت دارند.

References

1. Ayme S, Ferrand C, Reynes E, Borteyrou X. Personality traits and students' misbehavior: effects on French physical education teachers' anger response. Percept Mot Skills. 2009 Feb;108(1):15-29.
2. Armenti NA, Babcock JC. Borderline Personality Features, Anger, and Intimate Partner Violence: An Experimental Manipulation of Rejection. J Interpers Violence. 2021 Mar;36(5-6):NP3104-NP3129.
3. Bhardwaj V, Angkaw AC, Franceschetti M, Rao R, Baker DG. Direct and indirect relationships among posttraumatic stress disorder, depression, hostility, anger, and verbal and physical aggression in returning veterans. Aggress Behav. 2019 Jul;45(4):417-426.
4. Bilsky SA, Friedman HP, Karlovich A, Smith M, Leen-Feldner EW. The interaction between sleep disturbances and anxiety sensitivity in relation to adolescent anger responses to parent adolescent conflict. J Adolesc. 2020 Oct;84:69-77.
5. Czermainski FR, Lopes FM, Ornell F, Pinto Guimarães LS, Von Diemen L, Kessler F, et al. Concurrent Use of Alcohol and Crack Cocaine is Associated with High Levels of Anger and Liability to Aggression. Subst Use Misuse. 2020;55(10):1660-1666.
6. Fusar-Poli L, Arillotta D. Anxiety, Anger, Personality, and Heart Disease. Brain and Heart Dyn. 2020:243-60.
7. Harty SC, Gnagy EM, Pelham WE Jr, Molina BSG. Anger-irritability as a mediator of attention deficit hyperactivity disorder risk for adolescent alcohol use and the contribution of coping skills. J Child Psychol Psychiatry. 2017 May;58(5):555-563.
8. Howard RC. Refining the construct of'anger'in relation to personality disorders. Jour of Behav. 2017;2(3):1013-9.
9. Cavelti M, Thompson K, Betts J, Fowler C, Luebbers S, Cotton SM, et al. Borderline Personality Disorder Diagnosis and Symptoms in Outpatient Youth as Risk Factors for Criminal Offenses and Interpersonal Violence. J Pers Disord. 2021 Nov;35(Supple C):23-37.
10. Fryers T, Brugha T. Childhood determinants of adult psychiatric disorder. Clin Pract Epidemiol Ment Health. 2013;9:1-50.
11. Allen A, Links PS. Aggression in borderline personality disorder: evidence for increased risk and clinical predictors. Curr Psychiatry Rep. 2012 Feb;14(1):62-9.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]

12. Laferrier JZ, Teodorski E, Cooper RA. Investigation of the Impact of Sports, Exercise, and Recreation Participation on Psychosocial Outcomes in a Population of Veterans with Disabilities: A Cross-sectional Study. Am J Phys Med Rehabil. 2015;94(12):1026-34.

13. Kim H, Kim SD, Ko DK, Kim IM, Yeo SS. Effect of psychomotricity by the adolescent on the anger management of convergence. Indian J Sci Technol. 2016;26:1-6.

14. Kolla NJ, Meyer JH, Bagby RM, Brijmohan A. Trait Anger, Physical Aggression, and Violent Offending in Antisocial and Borderline Personality Disorders. J Forensic Sci. 2017 Jan;62(1):137-141.

15. Quan F, Yang R, Xia LX. The longitudinal relationships among agreeableness, anger rumination, and aggression. Curr Psychol. 2021;40(1):9-20.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-17]